

**YANGI O'ZBEKISTONDA YANGI DAVLAT IJTIMOY MUHOFAZA
TIZIMINING SHAKLLANISHI****Salimova Shoxsanam Abdualim qizi ¹**¹ Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali
Ijtimoiy ish yo'nalishi 4-bosqich talabasi**Ibragimov Jahongir Toshniyozovich ¹**¹ Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on
filiali o'qituvchisi**MAQOLA
MA'LUMOTI****ANNOTATSIYA:****MAQOLA TARIXI:**

Received: 15.12.2024

Revised: 16.12.2024

Accepted: 17.12.2024

KALIT SO'ZLAR:

Yangi O'zbekiston,
ijtimoiy muhofaza,
manzilli yordam,
nogironligi bo'lgan
shaxslar, huquqlari,
raqamli transformatsiya;

Mazkur maqolada Yangi O'zbekistonning ijtimoiy muhofaza tizimi shakllanishi va rivojlanish jarayonlari tahlil qilinadi. So'nggi yillarda mamlakatda amalga oshirilgan keng ko'lamli islohotlar natijasida manzilli yordam mexanizmi, ijtimoiy adolat prinsiplariga asoslangan yangi tizimlar joriy etildi. Ushbu maqolada Yagona ijtimoiy reyestr tizimining ahamiyati, nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash, ayollar va bolalarning huquqlarini himoya qilish, qashshoqlikka qarshi kurash va ijtimoiy muhofaza tizimini raqamlashtirish jarayonlari batafsil tahlil qilinadi.

KIRISH. Mustaqillikning 30 yildan ortiq davrida O'zbekiston o'zining ijtimoiy rivojlanish strategiyasida muhim bosqichlarni bosib o'tdi. Ayniqsa, so'nggi yillarda "Yangi O'zbekiston" konsepsiyasi asosida olib borilayotgan islohotlar mamlakat ijtimoiy siyosatini yangi bosqichga ko'tardi. Ushbu davrda ijtimoiy himoya tizimining takomillashuvi va adolat prinsiplariga asoslangan yangi mexanizmlarning shakllanishi muhim o'rin tutdi. Ushbu maqolada hozirgi Yangi O'zbekistondagi ijtimoiy muhofaza tizimi, uning shakllanishi va aholi turmush darajasini yaxshilashga qaratilgan jarayonlar tahlil qilinadi.

Asosiy qism. Ijtimoiy muhofaza har bir davlatning asosiy vazifalaridan biridir. O'zbekistonda bu soha doimo hukumatning e'tibor markazida bo'lib kelgan. Yangi O'zbekistonning ijtimoiy muhofaza tizimi quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

✚ Adolat va tenglik – Har bir fuqaroning asosiy huquqlari va manfaatlarini himoya qilish. Bu tamoyil davlatning barcha ijtimoiy dasturlarida aks etmoqda.

✚ Manzillilik va samaradorlik – Ijtimoiy yordam eng ehtiyojmand qatlamlarga yo'naltirilmoqda. Yangi tizimda yordam olish tartibi soddalashtirilib, uning shaffofligi ta'minlandi.

Ijtimoiy xavfsizlikni mustahkamlash – Aholi bandligini oshirish, mehnat resurslarini rivojlantirish va qashshoqlikka qarshi kurash bosh maqsad qilib belgilangan.

2016-yildan boshlab mamlakatda “Inson qadri uchun” shiori ostida ijtimoiy islohotlar amalga oshirila boshlandi. Bu tamoyillar ijtimoiy muhofaza tizimining barcha bo‘g‘inlarida o‘z aksini topdi.

So‘nggi yillarda davlat tomonidan ijtimoiy himoya tizimini modernizatsiya qilish uchun quyidagi asosiy yo‘nalishlar bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirildi:

1. Yagona ijtimoiy reyestrni joriy etish.

Yangi O‘zbekistonning ijtimoiy muhofaza tizimida eng muhim yutuqlardan biri Yagona ijtimoiy reyestrning yaratilishi bo‘ldi. Ushbu tizim ijtimoiy yordamni manzilli yetkazishni ta‘minlashga xizmat qilmoqda. Mazkur reyestr orqali ehtiyojmand oilalar, nogironligi bo‘lgan shaxslar, kam ta‘minlangan aholi to‘g‘risidagi ma‘lumotlar yagona bazada saqlanadi. Bu yordamning tezkor va adolatli taqsimlanishini kafolatlamoda.

2. Ijtimoiy nafaqalar va moddiy yordamning ko‘paytirilishi.

Davlat nafaqalar va yordam pullarining miqdorini oshirish borasida muhim qadamlar tashladi. 2023-yilda qabul qilingan farmonlar orqali nogironligi bo‘lgan shaxslar, boquvchisini yo‘qotgan oilalar va keksa yoshdagi fuqarolar uchun ajratiladigan mablag‘lar sezilarli darajada oshirildi.

3. Bandlikni ta‘minlash va kambag‘allikni qisqartirish.

Kambag‘allikka qarshi kurash ijtimoiy muhofaza tizimining asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda O‘zbekistonda kambag‘allik darajasini pasaytirishga qaratilgan davlat dasturlari ishlab chiqildi. Xususan, aholini kasb-hunarga o‘rgatish, mikrocreditlar ajratish va tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash dasturlari orqali yangi ish o‘rinlari yaratildi. 2022-yilda 500 mingdan ortiq fuqaro bandligi ta‘minlandi.

4. Nogironligi bo‘lgan shaxslarni qo‘llab-quvvatlash.

Nogironligi bo‘lgan fuqarolarning huquqlarini himoya qilish va ularga teng imkoniyatlar yaratish uchun keng ko‘lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Yangi qonunlar qabul qilinib, davlat muassasalari va infratuzilmalari ushbu qatlam ehtiyojlariga moslashtirildi.

Ijtimoiy himoya tizimidagi raqamli transformatsiya .

Yangi O‘zbekistonda ijtimoiy muhofaza tizimini raqamlashtirishga katta e‘tibor qaratilmoqda. Elektron hukumat tizimi doirasida fuqarolarga ijtimoiy yordam olish imkoniyatlarini yengillashtirish maqsadida onlayn xizmatlar joriy etildi. Yagona portal orqali yordam so‘rash, subsidiya va imtiyozlar haqida ma‘lumot olish imkoniyati yaratilgan. Bu tizim nafaqat vaqtini tejashga, balki inson omili bilan bog‘liq xatoliklarni kamaytirishga xizmat qilmoqda.

Yangi tizimning ijtimoiy ahamiyati.

Hozirgi islohotlar natijasida Yangi O'zbekistonning ijtimoiy muhofaza tizimi quyidagi natijalarga erishmoqda:

- Aholining ijtimoiy himoyasiz qatlamlarini samarali qo'llab-quvvatlash orqali ularning turmush darajasi yaxshilanmoqda.

- Ijtimoiy adolat tamoyillari mustahkamlanib, barcha fuqaro teng imkoniyatlarga ega bo'lmoqda.

- Davlat va jamiyat o'rtasida ishonch mustahkamlanmoqda.

Davlat ijtimoiy yordamning eng ehtiyojmand qatlamlarga yetkazilishini ta'minlash uchun yangi mexanizmlarni joriy qildi. Yagona ijtimoiy reyestr tizimi orqali aholining ehtiyojmand qatlami aniqlanib, yordamlar manzilli va shaffof tarzda taqsimlanmoqda. Ushbu tizim yordam oluvchilar sonini aniqlashni yengillashtirdi va qog'ozbozlikni bartaraf etdi.

Nogironligi bo'lgan fuqarolar huquqlarini himoya qilish va ularga teng imkoniyatlar yaratish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. 2021-yilda "Nogironligi bo'lgan shaxslar huquqlari to'g'risida"gi qonun qabul qilinib, ushbu qatlam uchun maxsus ish o'rinlari yaratildi, infratuzilma moslashtirildi va tibbiy-ijtimoiy yordam ko'lamini kengaytirish bo'yicha chora-tadbirlar belgilandi.

Yangi O'zbekistonning ijtimoiy siyosatida kambag'allikni qisqartirish va bandlikni ta'minlash asosiy maqsadlardandir. Aholini kasb-hunarga o'rgatish, mikrokreditlar ajratish, shuningdek, yoshlarga startap loyihalarni qo'llab-quvvatlash orqali tadbirkorlikni rivojlantirish kengaytirildi. 2023-yilda kambag'allikka qarshi kurash bo'yicha maxsus agentlik tashkil etildi va kambag'allikni qisqartirish ko'rsatkichlari birinchi marta davlat darajasida belgilandi.

Ayollar va bolalar ijtimoiy himoya tizimining alohida e'tibor qaratilgan guruhidir. Ayollarni qo'llab-quvvatlash maqsadida davlat subsidiyalari va uy-joy dasturlari ishga tushirildi. Oila institutini mustahkamlashga yo'naltirilgan "Oila va xotin-qizlar qo'mitasi" faoliyatini kengaytirish orqali ayollarning huquqlarini himoya qilish, ularni tadbirkorlikka jalb qilish ishlari olib borilmoqda.

Pensiya va nafaqa tizimini zamonaviylashtirishga alohida e'tibor berilmoqda. Pensiya olishda byurokratik to'siqlarni bartaraf etish maqsadida elektron tizimlar joriy qilindi. Shuningdek, minimal pensiya miqdori oshirilib, nafaqa oluvchilarga qo'shimcha imtiyozlar taqdim etildi.

Natijalar va muhokamalar. So'nggi yillarda amalga oshirilgan islohotlar ijtimoiy muhofaza tizimining sifatini sezilarli darajada oshirdi. Quyida mazkur islohotlarning natijalari muhokama qilinadi:

- ✓ Ijtimoiy adolatning ta'minlanishi.

Manzilli yordam mexanizmi natijasida resurslarning ehtiyojmand qatlamlarga aniq yetkazilishi ta'minlandi. Bu o'z navbatida, fuqarolar orasida ijtimoiy adolatning qaror

topishiga xizmat qilmoqda. 2023-yil yakunlariga ko'ra, yordam so'rovlarining 87 foizi muvaffaqiyatli hal etildi, bu ko'rsatkich tizimning ishonchliligini tasdiqlaydi.

✓ Qashshoqlik darajasining pasayishi.

Iqtisodiy imkoniyatlarning kengayishi va bandlik dasturlari tufayli 2022-yilda qashshoqlik darajasi 11 foizdan 9 foizga tushdi. Kasb-hunarga o'rgatish dasturlarida ishtirok etgan fuqarolarning 70 foizidan ortig'i ish bilan ta'minlandi.

✓ Nogironligi bo'lgan shaxslar uchun imkoniyatlarning kengayishi.

Nogironligi bo'lgan shaxslar uchun yaratilgan sharoitlar ularning jamiyat hayotida faol ishtirokini ta'minladi. 2023-yil davomida nogironligi bo'lgan 50 mingdan ortiq shaxs maxsus ish o'rinlari bilan ta'minlandi.

Xulosa . Xulosa qilib aytish muminki, yangi O'zbekistonning ijtimoiy muhofaza tizimi nafaqat davlat siyosatining muhim qismi, balki aholi turmush darajasini oshirish va jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash vositasidir. Islohotlar davomida adolat, manzillilik va samaradorlik kabi tamoyillarga asoslangan tizimning shakllanishi O'zbekistonni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Kelgusida bu jarayonning yanada takomillashishi, zamonaviy va innovatsion yondashuvlar bilan boyishi kutilmoqda.

Yuqoridagi yutuqlar yangi O'zbekistonning ijtimoiy siyosatidagi muvaffaqiyatlarni yaqqol ko'rsatib turibdi. Ushbu tizimni yanada rivojlantirish mamlakat taraqqiyotining asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 15-fevraldagi "Ijtimoiy himoya tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi farmoni.
2. "O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy siyosati: yangi bosqich va istiqbollar" – Toshkent, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi ma'lumotlari, 2023-yil hisobotlari.
4. "Nogironligi bo'lgan shaxslar huquqlari to'g'risida"gi qonun, 2021-yil 15-dekabr.
5. Jahon banki va BMTning O'zbekistonda kambag'allikka qarshi kurash bo'yicha hisobotlari, 2023-yil.